

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Ступінь вищої освіти:	магістр
Спеціальність:	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	весняний
Кількість кредитів ЄКТС:	4
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

к.е.н., доц., Тищенко Олена Ігорівна			
вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові			
доцент кафедри фінансів та банківської справи			
посада			
tischenko_oi@snu.edu.ua	+38-050-855-96-81	Viber+380508559681	510 ГК, за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові			
посада			
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові			
посада			
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

сформувати у студентів наукові знання про основні концепції, принципи побудови та функціонування банків і банківських систем, банківські операції, сприяти розумінню суті та ролі банків в ринковій економіці. Дисципліна "Операції банківських установ" спрямована на формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок у сфері функціонування банківських систем, особливостей їх регулювання на сучасному етапі розвитку економічних систем, необхідних для наступного оволодіння практикою використання грошово-кредитних інструментів та основами ведення банківського бізнесу і взаємодії з інститутами кредитної системи країни.

Результати навчання:

Знати: порядок формування ресурсної бази - власних, залучених і запозичених коштів комерційних банків; порядок формування власного капіталу комерційного банку; порядок обслуговування платіжного обороту; порядок ведення банками рахунків клієнтів; організацію касових операцій та порядок їх здійснення; порядок здійснення платежів платіжними картками; основи організації кредитних операцій в банках (порядок надання та погашення позичок); правила проведення банками операцій з векселями; порядок формування портфеля цінних паперів банками; основи організації валютних операцій банків та їх види; методи забезпечення фінансової стійкості банку.

Вміти: здійснювати документообіг при проведенні розрахунково-касових операцій банку; розраховувати показники процентних доходів та платежів за кредитами банківських установ; визначати величину резервів під можливі збитки за кредитними операціями банків; оцінювати показники доходу та доходності за операціями банку з цінними паперами; визначати показник валютної позиції банку в результаті проведення валютних операцій банківської установи; здійснювати документообіг при проведенні розрахункових операцій банків; оцінювати значення економічних нормативів регулювання діяльності банків; проводити загальний аналіз фінансових звітів, доходів та витрат банку; здійснювати аналіз кредитоспроможності потенційного позичальника; визначити ефективність інвестування коштів у цінні папери; визначити ліквідність та платоспроможність банку.

Передумови до початку вивчення:

Для вивчення дисципліни "Операції банківських установ" здобувач вищої освіти попередньо має набути програмні результати навчання, пов'язані з дисциплінами «Макро- і мікроекономіка», «Банківська справа», «Гроші та кредит», «Основи фінансової грамотності», «Фінанси».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання навчальної дисципліни «Операції банківських установ» полягає у систематизації знань студентів та поглиблене вивчення основних теорії грошей та кредиту, оволодіння сучасними прийомами, методами та інструментами грошового обігу, які спрямовані на прийняття найбільш ефективних управлінських рішень із фінансових питань в області управління банківськими операціями.

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області функціонування комерційних банків, здатності до розуміння актуальності використання одержаних знань при виконанні банківських операцій, пов'язаних з кредитуванням, розрахунками, фінансуванням інвестицій та наданням інших послуг);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області функціонування комерційних банків);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості про основні операції банківських установ та сучасні методи аналізу при формуванні банківської стратегії з метою розвитку креативної складової компетентності; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області теоретичних засад і методології проведення банківських операцій та надання банківських послуг; набуття вмінь оперувати нормативно-правовими документами НБУ, аналізувати стан банківських операцій, розв'язувати питання взаємовідносин між клієнтами і комерційними банками та між НБУ і комерційними банками за допомогою сучасних інформаційних технологій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів в області проведення рейтингового оцінювання та формування стратегії банківської діяльності, вміння презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до всебічного аналізу операцій та послуг банківських установ).

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Операції банків з формування власного капіталу	Денна 2/0/2 Заочна 0,25/0/0	Власний капітал банку, його структура, джерела формування, функції та значення. Структура балансового та регулятивного капіталу банку. Резервні і спеціальні фонди. Достатність капіталу банку. Фактори, що визначають достатність капіталу банку. Основні критерії і стандарти оцінки власного капіталу банку згідно вимог Базельської угоди. Показники нормативів капіталу для банків України.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
2.	Операції банків із залучення коштів	Денна 2/0/2 Заочна 0,25/0/0	Економічний зміст депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика. Механізм здійснення строкових депозитних операцій з юридичними особами. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках. Класифікація депозитів фізичних осіб, їх загальна характеристика.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
3.	Операції банків із запозичення коштів	Денна 2/0/2 Заочна 0,25/0/0	Міжбанківська торгівля ресурсами. Роль міжбанківського кредитування, функції та структура ринку міжбанківських кредитів. Практика здійснення операцій з міжбанківського кредитування. Особливості одержання централізованих кредитів від НБУ. Механізми рефінансування комерційних банків. Операції, пов'язані з отриманням (наданням) кредитів від інших банків. Відмінність міжбанківських кредитів та депозитів.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
4.	Операції банків із обслуговування платіжного обороту	Денна 2/0/2 Заочна 0,25/0/0,25	Характеристика платіжного обороту. Суть і принципи організації безготівкових розрахунків. Системи і законодавча база розрахунків в Україні. Відкриття і ведення банківських рахунків. Характеристика різних видів рахунків.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
5.	Операції банків з готівкою	Денна 2/0/2 Заочна 0/0/0,25	Організація готівкових грошових розрахунків. Суть і принципи організації готівкових грошових розрахунків. Касові операції банків з клієнтами. Види та порядок оформлення касових операцій. Приймання та видача готівки з каси банку. Регулювання обігу готівки банківськими установами та контроль за веденням касових операцій. Визначення касових оборотів банків та емісійного результату. Здавання та отримання банками підкріплень готівкою національної валюти через територіальні управління НБУ.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
6.	Основи організації кредитних операцій банків	Денна 2/0/2 Заочна 0/0/0,25	Організація банківського кредитування. Поняття і складові кредитної політики банку. Методи надання та способи погашення кредиту. Етапи процесу банківського кредитування. Кредитний ризик та методи управління ним. Методи розрахунку величини кредитного ризику. Особливості формування резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями банку. Методи управління проблемними кредитами.	Презентації. Ділові ігри. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.
7.	Операції банків з цінними паперами	Денна 2/0/2 Заочна 0/0/0,25	Емісійні операції банків. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Посередницькі (комісійні, клієнтські) операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика. Депозитарні операції комерційних банків. Заставні операції банків з цінними паперами.	Презентації. Практичні завдання. Тести. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література

Законодавчі і нормативні матеріали:

1. Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1991 р. № 679XIV (зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Про депозитарну систему України: Закон України від 06 липня 2012 р. № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
4. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21 січня 2004 р. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04/ed20200430>
5. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 25 вересня 2018 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18/ed20200601>
6. Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 16 серпня 2006 р. № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>
7. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: Постанова Правління НБУ від 12 листопада 2003 р. № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03/ed20200117>
8. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/ed20200701>
9. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій: Постанова Правління НБУ від 03 грудня 2003 р. № 516. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03/ed20190131>
10. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/ed20200307>
11. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

Основні підручники та навчальні посібники:

1. Бондарчук М.К., Алексеев І.В., Кльоба Л.Г. Банківська система: навч. посібник. Львів: Ліга-Прес, 2017, 246 с.
2. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
3. Волкова В.В., Волкова Н.І., Добровольський О.І. Банківська система: навч. посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019, 168 с.
4. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.
5. Катан Л. І., Демчук Н. І., Бабенко-Левада В. Г., Журавльова Т. О. Банківська система : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2017, 444 с.
6. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З.С. Банківська система : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2017. 400 с.
7. Тридід О.М., Самородов Б.В., Вядрова І.М. та ін. Банківська система: підручник. Львів : «Новий Світ - 2000», 2020, – 536 с.

Додаткова

1. Демчук Н. І., Мазур І. М., Вишнякова І. В. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. 300 с.
2. Демчук Н.І., Довгаль О.В., Владика Ю.П. Банківські операції: навч.посіб. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.
3. Кльоба Л.Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. Економіка та держава. Серія «Економічні науки». 2016. №6. С. 20 – 24.
4. Копилюк О.І., Музичка О.М. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. Львів: Видво ЛКА, 2016. 402 с.
5. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 486 с.
6. Мар'яненко Г.І. Національний банк як фінансовий конгломерат у глобальному світі майбутнього чи народна капіталізація банківської системи України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №14. С. 83 – 86.
7. Пантелейчук В., Вергун А. Сутність інвестиційної діяльності банків. Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал. 2017. №12. URL: <https://naukaonline.com/ua/publications/ekonomika/2017/12/sutnist-investitsijnoyi-diyalnosti-bankiv/>
8. Черкасова С.В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. Підприємництво та торгівля. 2019. №24. С. 51–58. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-24-07.pdf>

Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Операції банківських установ» для студентів спеціальності 072 Фінанси банківська справа та страхування / Укладач: Тищенко О.І. – Северодонецьк: Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля, 2019. – 64 с. електронне видання.
2. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Операції банківських установ» для студентів спеціальності 072 Фінанси банківська справа та страхування / Укладачі: Тищенко О.І. – Северодонецьк: Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2020. – 20 с. електронне видання.
3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Операції банківських установ» для студентів спеціальності 072 Фінанси банківська справа та страхування / Укладачі: Тищенко О.І. – Северодонецьк: Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2021. – 20 с. електронне видання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Практичні завдання	30
Тести	25
Індивідуальні завдання	15
Іспит	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату, що базується на низці внутрішніх положень СНУ ім. В. Даля та вимогах чинного законодавства. Під час вивчення курсу здобувачі виконують різні індивідуальні текстові роботи (виступи, доповіді, реферати, індивідуальні контрольні завдання), які перевіряються на унікальність за допомогою Internet-джерела (Antiplagiarism.net.). До текстових робіт висуваються вимоги, за якими усі запозичення мають бути оформлені за допомогою актуальних посилань на відповідних авторів. Під час складання екзаменаційних тестів списування із будь-яких джерел суворо заборонено.

Завдання і заняття:

Під час викладання курсу використовується студентоцентрикований підхід у формі проведення практичних/семінарських занять у малих групах, проблемно-орієнтованої структури лекційного матеріалу, що викладається, та групових/індивідуальних консультації (теоретичних та проектних) за курсом. Активно застосовується форма самопідготовки здобувачів на основі бібліотечних фондів та Інтернет-ресурсів. У межах пропонованого лекційного матеріалу відбувається заохочення здобувачів до самонавчання (позанавчальної роботи) за допомогою проходження спеціальних курсів (on-line / of-line) на навчальних платформах та в інших (ліцензований у встановленому порядку) навчальних закладах. Надання підтверджуючих документів (сертифікатів, дипломів) є підставою для зарахування: 1) певних тем у межах дисципліни із зарахуванням відповідної кількості кредитів (балів); 2) дисципліни загалом за умови, якщо кількість кредитів у документі з позанавчальної роботи дорівнює (або є більшою) за загальну кількість кредитів за дисципліною та співпадіння тематичної структури курсу. Зарахування кредитів за дисципліною відбувається згідно до Положення про порядок зарахування результатів навчання, отриманих в формальній та неформальній освіті, а також визначення та ліквідації академічної різниці у СНУ ім. В. Даля. Заплановані робочою програмою за курсом індивідуальні завдання, реферати, доповіді до семінарів, виступи на практичних заняттях й інші форми індивідуальної роботи мають бути виконані у визначені терміни і оцінені відповідно до шкали, яка подана у програмі. Вимогами до аудиторних занять є: проведення занять на регулярній та своєчасній основі, забезпечення необхідними технічними засобами та роздавальним матеріалом. Відсутність здобувача на заняттях (з будь-яких причин) не звільняє його від вивчення теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань. Строки виконання та здачі завдань визначаються індивідуально кожному здобувачеві з урахуванням причин відсутності на заняттях. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність та ін.) терміни можуть бути переглянуті у сторону збільшені за письмовим погодженням з завідуючим кафедрою та деканом факультету.

Поведінка в аудиторії:

На аудиторні заняття здобувачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки. В аудиторії мають зберігатися етичні та взаємоввічливі відносини з дотриманням зворотного зв'язку. Здобувачі під час занять мають бути зосередженими і не заважати викладачеві проводити заняття; вони не повинні залишати аудиторію без звернення до викладача за дозволом. Під час здійснення аудиторного контролю здобувачі мають бути підготовленими у межах теми або всього курсу; розраховувати лише на власні знання; не заважати іншим проходити контрольні заходи; виконувати усі вимоги викладача до поточного та підсумкового контролю знань.